

Nr 671.

Av herr **Westman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, angående obligatorisk sjuårig folkskola m. m.

Grundsyftet med den skolreform, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 99 angående obligatorisk sjuårig folkskola m. m. föreslås till genomförande, har angetts vara att skapa en bättre folkuppfostran. Alla torde vara ense om nödvändigheten av en sådan förbättring. Men att de förbättringar, som här tarvas, skola kunna åstadkommas genom en obligatorisk förlängning med ännu ett år av en ensidigt intellektuell skola med huvudsaklig uppgift att ge ökad träning särskilt i modersmål och räkning, våga vi draga i tvivelsmål.

De sakkunnigas *historiska* motivering synes oss missvisande. De apostrofera: »Vår folkskola har dock under nära ett sekel bibehållits oförändrad vid sex år.» Det må vara riktigt i vad mån det gäller en ren paragraf. Men man får icke därav förleda sig till den uppfattningen, att detta avspeglar de faktiska förhållandena. Från en ringa och trevande början år 1842 har vårt folkskoleväsende under sin snart hundraåriga tillvaro undergått en oerhörd förändring och utveckling, varav man haft rättighet att vänta sig en motsvarande stark höjning av den allmänna kunskapsnivån. »Otaliga mödor och betydande kostnader» ha nedlagts, såsom de sakkunniga själva framhålla. Ett intensivt skolbygge har pågått. Endast under de sista 20 åren ha folkskolor byggts för 200 miljoner kronor. Bristfälligt utbildade lärare ha ersatts av lärare, som genomgått seminarier, vilka i sin tur undergått upprepade förändringar. Stora organisatoriska omdaningar av allehanda slag ha genomförts. Svagare skolformer ha utbytt mot starkare. Det bör understrykas, att år 1910 undervisades i halvtidsläsande folkskolor och mindre folkskolor icke mindre än 39,2 procent av hela lärjungeantalet, vid slutet av vårterminen 1933 endast 7,1 procent. Vilken oerhörd förlängning av den *faktiska* lästiden endast under de sista 25 åren innebär icke detta — just på landsbygden, vilken särskilt träffas av det nya förslaget.

Vidare synes oss denna fråga böra ses i sitt hela sammanhang och mot bakgrunden av den enorma utveckling, som under de sista hundra åren skett av vårt högre skolväsen och vårt bildningsväsen i dess helhet — något, som de sakkunniga icke gjort. Vi behöva blott fästa uppmärksamheten på alla de barn och ungdomar, som nu för tiden efter den sexåriga folkskolan fortsätta i högre folkskolor, kommunala mellanskolor, läroverk, gymnasier,

tekniska skolor, afton-, handels-, yrkes- och fackskolor, vid universitet och högskolor, eller erinra om våra folkhögskolor, kurs- och studiecirkelverksamhet av olika slag, självstudier, hela den frivilliga bildningsrörelsen o. s. v. Man förbiser också, att den tekniska revolution, som skett under det sista halvsekle och som man nu åberopar som skäl för förslaget, tvärtom minskat kravet att utöka barndomsskolan eller belasta den med inlärandet av en brokig blandning minneskunskaper, som ändock visat sig snart förflyktigas. När folkskolan infördes, voro största delen av vår tids bildningskällor dyra och svåråtkomliga eller obefintliga. Ur den synpunkten har man att förstå en förgången tids överdrivna krav på rena minneskunskaper. Man nödgades söka göra barnen till levande uppslagsböcker. Nu för tiden stå de mest skiftande bildningskällor till buds och för mycket ringa kostnader eller helt gratis: uppslagsböcker, populärvetenskapliga skrifter, tidningar, tidskrifter och böcker överhuvud, korrespondensinstitut, föreläsningar, film, radio etc. etc. Skulle man illustrera denna utveckling genom att söka uträkna ett medeltal, på samma sätt som de sakkunniga illustrera sitt förslag ur kostnadssynpunkt (De ha uträknat medelutdebiteringen för samtliga kommuner i riket — därtill medtagna även de kommuner, som infört sjunde skolåret — och så erhållit den angivna 3-öringen som resultat.), och jämföra, hur många dagar eller timmar i medeltal en svensk medborgare år 1936 ägnar åt läsning, utbildning och teoretiskt kunskapsinhämtande jämfört med år 1842, erhöle man förvisso en synnerligen imponerande stigande kurva. — Det synes oss ej heller motiverat att hysa överdrivna farhågor för landsbygdens efterblivenhet med tanke på »den rörande kärlek, varmed även landsbygdens ungdom omfattar det frivilliga bildningsarbetet», såsom departementschefen själv omvitnat.

Vidare synes oss hänvisningen till att *utlandet*, d. v. s. flertalet av de andra västerländska kulturländerna, har längre skolplikt, missvisande. Även här ser man mer till en paragraf än de faktiska förhållandena. Utredningar över den faktiska undervisningstidens längd ha visat, att Sverige ingalunda ligger »bedrövtligt på efterkälken», såsom man velat göra gällande. Ordet »obligatorisk» har där ofta en annan innebörd, och skolplikten tillämpas icke så formellt och undantagslöst som hos oss. I England t. ex. ha kommunerna rätt att bevilja befrielse från det sista, skolpliktiga året, och somliga ha utnyttjat denna rätt i ända till 90 procent av de skolpliktiga fallen. I utlandet arbetar man också i regel med större klasser än hos oss, vilket försämrar undervisningsresultatet, indragningar ha gjorts av olika slag o. s. v. Den långa skolplikten har där ofta köpts på bekostnad av skolväsendets kvalitet och inre standard. Särskilt har man tillgripit en dylik kvalitativ försämring i förening med en stark nedsättning av lärarlönerna i tider av depression, t. ex. i U. S. A. — Det synes oss icke heller välbetänkt, att innan vi ännu ansett oss ha råd att företaga en minskning av det stora barnantalet i klasserna — en svit från kristiden — företaga en kvantitativ

utsträckning av skolgången. Det torde sålunda vara skäl att understryka, vad de sakkunniga anföra, att »stundom hör man den meningen uttalas, att vårt folkskoleväsen intager en plats i främsta ledet i jämförelse med andra länders folkundervisning». Man torde röra sig i cirkel, när man med appell till »ett kultursamhälle av Sveriges karaktär och ställning» motiverar förlängd skolplikt. Vi åtnjuta redan — och sedan gammalt — anseende för vår stora läskunnighet och allmänna, höga kunskapsnivå. Det synes oss icke befogat att i här berörda hänseende hysa farhågor för efterblivenhet inför utlandet.

Det kan icke nog understrykas, vad de sakkunniga yttrat: »Det ligger en fara i att vid reformer på skolans område alltför mycket bygga på utländska förebilder». Det förutsätter en överblick över de olika ländernas bildningsväsen i dess helhet, kännedom om de olika befolkningsförhållandena (Sverige är sålunda ett glest befolkat land med jordbruket som modernäring, Tyskland och England tätbebyggda industriländer, vilka förhållanden i hög grad måste påverka skolornas organisation) o. s. v. Det bör även framhållas, att utlandet ser en fara i samhällets överintellektualisering och har beundrat svenskt skolväsen framför allt för det utrymme, som här beretts åt praktisk, fysisk fostran. I några länder, där skolplikten och intellektualiseringen överhuvud drivits längst, har även följt ett bakslag, t. ex. i Österrike och Tyskland, något, som är ägnat att utgöra en varning.

Även tungt vägande *pedagogiska* skäl kunna anföras mot förslaget. Den historiska redogörelsen sammanfattas av de sakkunniga så, att »detta arbete . . . har . . . burit riklig frukt, även om i åtskilliga fall resultatet varit mindre gynnsamt.» Orsaken till detta senare anges vara: »alltjämt måste i avsevärd utsträckning redovisas svagare organisationstyper, där läraren har att samtidigt arbeta med ett flertal klasser, där folkskolan saknar underlag av särskild småskola, eller där barnantalet är alltför stort» (sid. 45 i betänkandet). Det synes oss därför säreget, att de kunna förorda ett förslag, som medför dels att lärarna i de svagare organisationsformerna få ytterligare en klass till de övriga att undervisa, om icke särskilda åtgärder vidtagas — ända upp till fem klasser samtidigt —, dels att barnantalet i undervisningsavdelningarna i vissa fall höjes. Från pedagogiskt håll och särskilt landsbygdslärarhåll, där erfarenheter av dessa skolformer äro störst,

r också framhållits, att undervisningsresultatet — på grund av denna omständighet — icke torde bli det utlovade, då undervisningen icke blott kommer att bli otillfredsställande i den nya klassen utan även försämras i övriga lägre klasser (jämför det avstyrkande, som gjorts av Sverges Folkskolläraryförbund). Centralstyrelsen för Sveriges Allmänna Folkskolläraryförening har också i oktober 1935 ingått till kungl. skolöverstyrelsen med en begäran om minskning av de stora klasserna överhuvud. »Att klassernas storlek ökas», framhålles bland annat, »grundar sig givetvis på ekonomiska synpunkter. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke den avsedda be-

sparingen endast blir skenbar, då genom överfyllda klasser ett gott arbetsresultat försvåras eller omöjliggöres.» Kravet tillstyrkes av folkskoleinspektörerna. Såväl departementschefen som de sakkunniga »uttala sympatier för detta sedan länge på dagordningen stående önskemål.» Icke förty yttrar departementschefen: »Det torde icke vara möjligt och ej heller för ett ställningstagande till den föreliggande frågan erforderligt att nu närmare ingå på berörda, ekonomiskt ganska vittsyftande spörsmål.» Likaså de sakkunniga: »Denna form av förstärkning lärer ock i själva verket få anses vara ett av det sjunde skolåret oberoende spörsmål.»

Argumenteringen synes oss ohållbar:

1. Man har att förutse, att såväl från lärar- som föräldrahåll — de håll, varifrån redan upprepade framställningar gjorts — allt starkare krav på minskat barnantal i undervisningsavdelningarna kommer att resas. Ett genomförande av detta kommer, såsom departementschefen påpekar, att medföra ekonomiskt vittsyftande konsekvenser, alltså kullkasta de gjorda ekonomiska beräkningarna för det sjunde skolårets genomförande. Dessa beräkningar hänga redan nu i luften beträffande B 2 skolorna, den vanligaste skoltypen på landsbygden. De förstärkningsåtgärder, som här på grund av att så många klasser måste undervisas samtidigt, kunna bli erforderliga, skola föreslås först, sedan försök gjorts efter beslut om reformens genomförande.

2. Om stort barnantal och undervisning av flera klasser samtidigt — såsom de sakkunniga påpekat — är den förnämsta orsaken till ett sämre undervisningsresultat på landsbygden, så synes oss konsekvent ansträngningarna böra inriktas på att avlägsna *dessa* förhållanden och icke på en förlängning, som medför en försämring just för *landsbygdsskolornas* del. Särskilt synes oss detta vara fallet, om reformen, såsom angives, åsyftar en *fördjupning* av undervisningen. Massundervisning, i all synnerhet i barn- och ungdomsskolan, medför med nödvändighet ett förytligande, en drill. Ju mer individuell och personlig undervisning, desto större möjlighet till fördjupning. Dessutom medföra de menliga verkningar, som hastigt tilltaga med barn- och klassantalets storlek, synnerligen stora påfrestningar på läraren, som i känslan av otillfredsställande resultat eller en ohållbar situation lätt deprimeras eller rent av förslöas i sitt arbete. Det synes oss anmärkningsvärt, att, innan man går in för en kvantitativ utökning av skolans längd, man icke undersöker, huruvida man icke kunnat nå åsyftat resultat genom en minskning av klasserna och förbättring av skolformerna för exempelvis de kostnader, som nu beräknas för det sjunde skolåret. På detta vis hade man också bättre kunnat tillgodose hemmens intressen och icke som nu framkallat en alltmer och mer sig utbredande föräldraopinion på landsbygden mot folkskolan.

En förbättring av resultatet i åsyftad riktning synes oss kunna ernås även genom en annan reform. När heltidsläsningen infördes på landsbygden, skedde detta med alldeles samma motivering: mer tid skulle erhållas till

övning i modersmål och räkning och fördjupning av kunskaperna. Men i stället har man fyllt på barndomsskolan mer och mer kunskapsstoff, av osmältbar art för ifrågavarande åldersstadium och dessutom till ett hinder att lägga, vad barndomsskolan avser, en god grund i bildningens elementa: läsning, räkning, skrivning. För de menliga följderna av detta varnades redan 1927 i en motion av herr Schedin m. fl. i första kammaren (nr 258) och av herr Westman m. fl. i andra kammaren. Och uttalade sig utskottet för att de synpunkter, som där framförts, komme under vederbörlig omprövning. Problemet tycks också ha föresvävat de sakkunniga: »Det är för visso ingen ringa fordran», skriva de, »att 11—12-åringar skola på två år inhämta en historiekurs, som börjar med tiden omkring år 1350 och sträcker sig fram till vår egen tid, skall belysa samhällsordningens utveckling och dessutom meddela valda bilder ur den allmänna historien. Detsamma gäller geografikursen, som i klasserna 5—6 omfattar Europa utom Sverige, de främmande världsdelarna, något om jorden som himlakropp och en sammanfattande framställning av fäderneslandets geografi.» Därtill kommer en icke ringa kurs i naturkunnighet och fysik. Nödvändigheten av ett dylikt kunskapsmått motiveras med att folkskolan för de flesta — vilket kan ifrågasättas — är det enda bildningsunderlaget. Argumenteringen synes oss icke taga nödig hänsyn till pedagogiska och psykologiska realiteter. Man utgår från det kunskapsmått man önskar, att en vuxen individ skall rymma, och ej från det kunskapsmått, som ett vida mer begränsat barnpsyke *kan* rymma. Man motiverar förslaget med bland annat de resultat, som framkommit av de Cederbladiska undersökningarna, men förbiser, att han ser »huvudfelet i att barnskolan *ensam* skall ge uppfostran för livet. Det är därför, som så ofantligt mycket blir sammanträngt i skolan.» Det synes oss säreget att, såsom departementschefen gjort vid ett tillfälle, motivera förslaget med det stora bildningsintresse, vid mognare år, som finnes i 16—18 års åldern.

En utsträckning av den sexåriga kursen på sju år kan visserligen minska kunskapsträngseln, men den allmänna mognaden för de ifrågavarande kunskaperna har icke nämnvärt ökats. Och framför allt vidgas än mer disproportionen mellan den tid, som ägnas åt ensidigt intellektuell fostran i förhållande till annan fostran. De speciellt intellektuellt intresserade barnen äro redan engagerade i vårt nuvarande skolväsen. Det obligatoriska året träffar alldeles särskilt de andra kategorierna av barn: dem, vars intellekt aktualiseras först i praktiska situationer, dem, som ha anlag för praktiskt fysiskt arbete, de ensartade barnen, för att icke tala om de mer eller mindre svårbildbara barnen. Ju närmare dessa pressas att till sin individuella bristningsgräns inhämta ett föreskrivet kunskapsmått, desto större och därför mera betungande blir disproportionen mellan lärarens ansträngningar och undervisningsresultatet, eller ock reagera barnen i form av oarter, ja, vagabondering och vanart. Innesittande under den ljusa delen av dagen och långt stillasittande överhuvud inverkar, enligt senaste medicinska rön, men

ligt och nedsättande på intelligensen, särskilt hos barn. Då en stor del av de särskilt intellektuellt lagda barnen lämnat redan i sjätte klassen, blir den sjunde en särskilt betungande klass att undervisa tillsammans med andra klasser.

Det säges, att det obligatoriska sjunde skolåret åsyftar att just omhändertaga dessa barn, så att de icke bli tillbakasatta i förhållande till de intellektuellt begåvade. Man synes här utgå från att praktiskt fysiskt arbete innebär något mindre värdefullt jämfört med intellektuellt arbete. Bondeskulturen, som alltid utgjort en mer helgjuten förening av fysiskt och själsligt arbete, står i allmänhet främmande för dylika undermålighetskänslor inför handens arbete. Det är också ett sant demokratiskt krav att göra praktisk, fysisk fostran jämbördig med intellektuell i vår folkuppfostran, att lära barnen ha respekt för allt socialt, produktivt arbete, vare sig det är av övervägande fysisk eller intellektuell art. Det är dessutom ett sunt ekonomiskt krav: det ger rikare och smidigare anpassningsmöjligheter och motverkar uppkomsten av ett intellektuellt proletariat. Det är till slut ett djupt grundat pedagogiskt krav, då de flesta barn icke äro ensidigt lagda för det ena eller andra, utan oftast för en syntes av båda. De skadliga konsekvenserna får man ju nu också söka bota med »fysisk fostran» i form av idrott och gymnastik, som dock blott utgöra halva korrektiv. En samstämmig utbildning av ett barns krafter i praktiskt-fysiskt, intellektuellt och sedligt hänseende angavs av folkskolans fader vara folkuppfostrans mål, och detsamma torde ha föresvävat vår folkskola, när den satte som sitt syfte: barnens harmoniska utveckling.

Det förhållandet, att de rena kunskapsfordringarna höjts för inträde till seminarierna, torde kunna medföra en ytterligare intellektualisering av skolan. Det hade varit önskvärt, om man i stället kunnat skärpa kraven på pedagogiska och personliga kvalifikationer, då en lärares förmåga att meddela kunskaper och vara ett personligt föredöme, icke allenast hans egen kunskapsrikedom, är betydelsefull för ett förbättrat resultat, och det skulle säkerligen medföra större förståelse hos läraren för arbetslivet i dess helhet, om han, innan han, kanske direkt från en examen, går in i seminariet och så åter direkt till en skola, hade praktiserat ett eller ett par år i jordbruk, industriarbete, husligt arbete eller allmän social barnavård.

Det framgår vidare, att de anmärkningar, som från högre skolor, särskilt läroverk, riktats mot bottenkolan, äro bristande färdighet hos eleverna i skrivning och räkning. Om den sexåriga kursen nu utsträcker till sjuårig men anknytningen vid läroverken alltjämt sker från den sexåriga, synes oss saken komplicerad. Skolöverstyrelsen vidrör frågan men framhåller endast, att från sjuåriga folkskolor, särskilt i städerna, har anknytningen hittills icke medfört olägenheter — dessa äro dock A-skolor — och tillägger: »Skulle emellertid erfarenheten framdeles giva vid handen, att anknytningsförhållanden, . . . vore i behov av justering, torde sådan utan

svårighet kunna verkställas.» Kommer måhända justeringen att innebära anknytning från den sjuåriga folkskolan?

Den utväg, som därför synes oss vara att föredraga för att nå det åsyftade resultatet, förbättring av undervisningen särskilt i modersmål och räkning, är en nedskärning och revidering av barndomsskolans kurser till förmån för ett grundligare inhämtande av färdigheter i modersmål och räkning. För dem, som icke fortsätta i den nuvarande realskolan, bör beredas möjligheter till fortbildning i praktiska ungdomsskolor, som realisera det syfte, som legat bakom den nuvarande fortsättningsskolan, ett slags folkhögskolor för övergångsåldern, den ålder, för vilken folkhögskolan först tänkts avsedd. Till slut bör man räkna med alla de möjligheter, som det rikt förgrenade vägnätet i nutidens bildningsvärld har att ge, alla frivilliga självbildningsmöjligheter, som ha den stora fördelen att kunna utnyttjas efter vars och ens art, utvecklingsrytm, aktuella praktiska eller själsliga behov samt arbets- och fritidsförhållanden. Särskilt för landsbygdsungdomen bör man underlätta utnyttjandet av dylika möjligheter. En utsträckning av den obligatoriska skolan kan lätt bli till ett hinder för nya former att växa fram, allt efter olika landsändars och tidsförhållandens skiftande behov.

Ur *psykologisk* synpunkt bör beaktas, vad de sakkunniga i sin behandling av fortsättningsskolan framhålla, hurusom denna infördes av följande motiv: »Vid avgången från folkskolan stå barnen vid inträdet i den kritiska period, som populärt plägar benämnas övergångsåldern. De visa ökad mognad och hava lättare att tillgodogöra sig undervisning, som väcker deras intresse. Men till denna ålder höra även negativa drag: ökad känslighet, oro, svårighet att anpassa sig för omgivningen... Det är här fortsättningsskolan har att sätta in. Dess undervisning är ej av barndomsskolans typ, ty då skulle den ej motsvara ungdomens behov och intressen. Många ungdomar känna vid denna tidpunkt skoltrötthet och olust för teoretisk undervisning, samtidigt som hågen till praktiska uppgifter och önskan att deltaga i de vuxnas liv börjar framträda starkare. Efter dessa förhållanden har den fortsatta undervisningen haft att gestalta sig. Två huvudsynpunkter hava därvid varit vägledande. Fortsättningsskolan bör underlätta de ungas sociala anpassning... Undervisningen bör vara praktiskt betonad.»

Det är nu att märka, att fortsättningsskolan under just denna motivering infördes på den sexåriga folkskolan — barndomsskolan. Det är sålunda fråga icke endast om barndomsskolans förlängning utan även om barndomstidens förlängning. De sakkunniga betona mycket starkt, att det sjunde skolåret endast måste ägnas åt barndomsskolans uppgifter. Det är huvudmotivet till att fortsättningsskolan icke kan inbyggas i det sjunde skolåret. »Ett sjunde skolår erfordras framförallt för att barnen skola få en bättre och grundligare utbildning i folkskolans ämnen... Det sjunde skolåret måste därför helt och hållet ägnas åt folkskolans uppgifter. Det har i allmänhet icke råd att avstå någon del av sig självt till andra ändamål.»

Man har således konsekvent att räkna med, att pubertetstiden om möjligt bör inträda ett år senare.

Det är säreget, att *samma* skäl, som anförs som motivering för en särskild fortsättnings-skola, förebära de sakkunniga såsom »tungt vägande psykologiska skäl» för ett sjunde skolår av föreslagen art. Även där talas om, att barnet »under denna ömtåliga övergångsperiod», »i denna brytningsperiod» bör komma under skolans fostrande inflytande, och man skildrar dess psykologiska habitus vid denna tid i ungefär liknande ord, men med uteslutande av de negativa dragen: ökad känslighet, oro, svårighet att anpassa sig, skoltrötthet och olust för teoretisk undervisning. Dessa senare drag återge dock verkligheten, och de svårigheter, som därav följa, torde komma att särskilt framträda i landsbygdens lägre skolformer. Där komma de unga att få inhämta barndomsskolans intellektuella kurs — för vilken de just i denna ålder ha olust — och de komma t. o. m. att i vissa fall undervisas tillsammans med nybörjare. Även dessa psykologiska skäl visa sålunda, hur löst grundade de förhoppningar äro, som man nu hyser om ett avsevärt förbättrat undervisningsresultat just i landsbygdsskolorna.

De *ekonomiska* beräkningarna synas oss kunna göras till föremål för kritik utöver vad som förut skett. Vi vilja här särskilt fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att de sakkunniga utgå från totalkostnaden. De ha därvid kalkylerat med den beräknade nativitetsminskningen under de tio åren. Skulle de nuvarande förhållandena bestå, bleve kostnaden nära nog den dubbla. En naturlig beräkningsgrund hade därför varit att ange merkostnaden per skolpliktigt barn.

Vidare ha de sakkunniga icke räknat med den utlovade löneregleringen för lärarna. Om den genomföres nästa år, komma kostnaderna att ställa sig ganska annorlunda.

Ur *sociologisk* synpunkt synas oss slutligen om möjligt än mer berättigade anmärkningar kunna riktas mot förslaget. Man synes utan några betänkligheter räkna med att hemmet som uppfostringsfaktor ytterligare skall försvagas. »På grund av samhällsförhållandenas omgestaltning, som medfört, att hemmets betydelse som uppfostringsfaktor ej längre är densamma som förr, kommer ansvaret för sagda fostran numera att i långt större utsträckning än tidigare vila på skolan» (sid. 54 i sakkunnigebetänkandet). Ett generellt skoltvång rycker dock barnen icke blott från de dåliga hemmen, utan även från de goda föräldrarna. Därmed avtrubbar man även de senares ansvarskänsla för barnen: de invaggas i föreställningen, att ansvaret tillkommer hela samhället, icke föräldrarna, eller de förlora lätt intresset för sin gärning.

Även här synes man icke ha klart för sig de olika förhållandena mellan land och stad, vilka medföra, att en likriktning i den sociala rättvisans namn blir en orättvisa, ja, en oklokhets. I städerna arbeta alltid fadern och ofta modern utom hemmet, bostäderna äro små, inget lämpligt arbete

finnes att sysselsätta barnen. Här kan en längre skoltid ur sociologisk synpunkt vara betydelsefull och sjunde året i A-skolan vara berättigat. På landet åter kan barnet oftast få fostran och handledning av såväl fadern som modern genom livet och arbetet i hemmet och på gården. Även här gör man sig skyldig till en stor inkonsekvens. Å ena sidan anför man som motiv för förslaget ungdomsarbetslösheten (som för övrigt enligt uppgift från ungdomsarbetsförmedlingarna icke förefinnes i någon nämnvärd grad före 18-års-åldern). Men å andra sidan, när det framhålles, att lantbrukarhemmen icke önska något hellre än att ha barnen hemma och ge dem arbete, då åter menar man, att dessa föräldrar handla av föräldraegoism. Även statsmakterna anse sig dock på grund av en begränsad budget böra motsätta sig för föräldrar och lärare självklara pedagogiska reformer, såsom minskning av barnantalet i klasserna. Man bör icke generellt misstro föräldrar, därför att de göra sina överväganden. Det vittnar ju snarare om ett starkt samhällsansvar. Ett dylikt förslag borde föregåtts icke endast av kostnadsberäkningar från statens sida, utan även av utredningar hur kostnaderna ställa sig, direkt och indirekt för enskilda familjer av olika kategorier. Man gör också ett synnerligen ödesdigert missgrepp ur *uppfostrings-synpunkt*. Dels innebär arbetet i jordbrukarhemmet en praktisk fostran och träning i färdigheter för jordbrukarsonens eller -dotterns kommande livsuppgift. Ett säkert handlag och praktiskt sinne kräver träning under barn- och ungdomsåren i minst lika hög grad som konsten att läsa och skriva. Redan nu innebär folkskolan, såsom den är lagd, en fara att barnen under den tid, då de kanske mera än under någon annan äro mottagliga för intryck, alltför mycket inställas och fostras för övervägande intellektuellt arbete. Därav följer en intellektuell utarmning av landsbygden, såsom redan påpekats i den ovan omnämnda motionen.

Dels kan arbetet i hemmet väcka en stark känsla av samhörighet med föräldrarna, syskonen, hemmet, gården, fädernejorden. Det kan fostra barnet att icke endast egocentriskt tänka på sin egen framgång utan till att »vara redo», att hjälpa, att ha ansvar för andra. Det kan ge en social fostran till produktivt arbete, som skolan genom sin organisation icke har möjlighet att ge. Det är en social arbetsskola i ordets egentliga bemärkelse. Det kan ge, vad som är kärnan i all god hemuppfostran, en praktisk religiös fostran.

I hundra år ha vi, såsom skolans historia visat, drivit en intensiv skolpolitik. Vi ha, som befolkningskrisen visat, försummat att driva en rätt familjepolitik.

De invändningar och betänkligheter, som från hemmen på landsbygden rests mot förslaget om det sjunde skolåret, synas oss därför böra beaktas och tillmätas synnerligen stor vikt.

Det synes oss icke tillräckligt allvarligt kunna inskräpas, att de, som vilja en förbättrad folkuppfostran, koncentrera sina krafter på att stärka hemmen, särskilt på landsbygden, vilka dock äro de, som framför allt sörja för vårt

folks framtid och ha de bästa betingelserna för att ge en rätt barnuppföstran.

I anslutning till vad vi ovan anfört hålla vi sålunda före att den kvalitativa förstärkning av folkskolan, som förslaget om införande av ett sjunde obligatoriskt skolår åsyftar och som vi i lika hög grad som departementschefen finna högeligen önskvärd, borde kunna vinnas även utan att det sjunde skolåret genomföres. Samma syftemål böra enligt vår mening kunna nås

dels genom en revidering och nedskärning av folkskolans kurser till förmån för ett grundligare inhämtande av kunskaper i modersmålet och räkning, varvid skolans mest karaktärsdanande ämne, kristendom, ej bör förbises;

dels genom en förbättring av skolformerna medelst minskning av klassernas barnantal och antalet samtidigt undervisade klasser;

dels genom att den praktiska undervisningen under hela skoltiden ges ett större utrymme och organiseras med hänsyn till landsbygdens speciella förhållanden;

dels genom att åtgärder vidtagas i syfte att möjliggöra och underlätta särskilt för landsbygdens ungdom fortbildning vid praktiska ungdomsskolor, folkhögskolor, korrespondenskurser eller på annat sätt;

dels genom att skolundervisningen och fortbildningen så lägges, att ungdomen rätt förberedes för hem och kristet familjeliv samt att hemmen under skoltiden icke hindras från att fylla sin fostrande uppgift.

Vi hemställa alltså,

dels att riksdagen måtte avslå propositionen nr 99 angående ett sjunde obligatoriskt skolår;

dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag angående förbättring av landsbygdsungdomens folkskoleundervisning och fortbildningsmöjligheter på sätt vi i motiveringen utvecklat.

Stockholm den 21 mars 1936.

K. A. Westman.

Ernst V. Olsson,
Staxäng.

Arthur Gustafson
i Kasenberg.

Nils Persson
i Grytterud.

Frans Hansson.

Axel Hansson
i Rubbestad.